

BIBΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

Η μουσική θεραπεύει: Η θεραπευτική δράση της μουσικής στις αναπτυξιακές διαταραχές (Μαντζίκος)

Κριτική από την Άρτεμις Χριστοδούλου

Ανεξάρτητη επιστήμονας, Ηνωμένο Βασίλειο

Τίτλος: Η μουσική θεραπεύει: Η θεραπευτική δράση της μουσικής στις αναπτυξιακές διαταραχές Συγγραφέας: Κωνσταντίνος Μαντζίκος Έτος δημοσίευσης: 2015 Εκδότης: IWRITE.GR Σελίδες: 278 ISBN: 9786185067670

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΡΙΤΗ

Η Άρτεμις Χριστοδούλου σπούδασε ψυχολογία στο Πάντειο πανεπιστήμιο από όπου και αποφοίτησε το 2010. Το 2014 ολοκλήρωσε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών στη μουσική ψυχολογία-μουσικοθεραπεία στο πανεπιστήμιο της Jyväskylä στην Φινλανδία (MA Music Psychology, Major Music Therapy). Από το 2019 εργάζεται ως μεσολαβήτρια παρεμβάσεων (interventions facilitator) σε σωφρονιστικό κατάστημα στο Ηνωμένο Βασίλειο. [artemis.chr@gmail.com]

Ιστορία δημοσίευσης:

Υποβολή 16 Δεκ. 2020

Αποδοχή 31 Ιαν. 2021

Δημοσίευση 24 Φεβ. 2021

Το βιβλίο *Η Μουσική Θεραπείει*, γραμμένο από τον Κωνσταντίνο Μαντζίκο, ασχολείται με την επίδραση της μουσικής στον άνθρωπο, το νου και τα συναισθήματα. Ο συγγραφέας ορμώμενος από τις δικές του εμπειρίες με τη μουσική και στην καριέρα του ως εκπαιδευτικός ειδικής εκπαίδευσης, οδηγήθηκε στη μελέτη επιστημονικών βιβλίων και άρθρων τα οποία θα του έδιναν τη δυνατότητα να αναγνωρίσει και να εκτιμήσει τη δύναμη της μουσικής σε θεραπευτικά πλαίσια. Το βιβλίο χωρίζεται σε 6 μέρη με αρκετά διαφορετικές θεματικές και σημεία εστίασης.

Στο πρώτο μέρος ο συγγραφέας ανατρέχει στις διαφορετικές θεραπευτικές χρήσεις και πρακτικές της μουσικής από την αρχαιότητα και τη μυθολογία μέχρι σήμερα. Περιγράφει τη χρήση της μουσικής και την αντίληψή της ως θεραπευτική από τους σύγχρονους της εποχής σε μέρη όπως η Αίγυπτος, η Ελλάδα, η Ινδία, η Κίνα και το Θιβέτ, ενώ γίνεται αναφορά και στην ισλαμική κουλτούρα. Αναφέρεται στη χρήση της μουσικής για συναισθηματική υγεία κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης και φτάνει στη σύγχρονη μουσικοθεραπεία και την ύπαρξή της στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Σε αυτό το πρώτο μέρος ο Μαντζίκος αναφέρεται περισσότερο στην επίσημη καθιέρωση του επαγγέλματος παρά στο τι σημαίνει σύγχρονη μουσικοθεραπεία.

Στο δεύτερο μέρος γίνεται αναφορά σε διάφορους ορισμούς της μουσικοθεραπείας κυρίως προερχόμενους από τις ΗΠΑ, τη Γερμανία και τη Παγκόσμια Ομοσπονδία Μουσικοθεραπείας. Γίνεται αναφορά σε πιθανούς τρόπους χρήσης της μουσικής σε διαδικασίες διάγνωσης και αξιολόγησης με κύρια πηγή την πτυχιακή εργασία με τίτλο *Ειδικές Θεραπείες στο Χώρο της Ψυχικής Υγείας* (Τάτση & Τσούτση, 2007), στην οποία γίνονται σύντομες αναφορές σε διάφορες θεραπείες μέσω τεχνών όπως η δραματοθεραπεία, η παιγνιοθεραπεία και η εικαστική θεραπεία. Θα ήταν

ίσως ενδιαφέρον να γίνει αναφορά και σε διαγνωστικές μεθόδους προτεινόμενες σε επιστημονικές δημοσιεύσεις όπως αυτές της Baxter (2007) και των Jacobsen και συνεργατών (2018) που έχουν γραφτεί με ξεκάθαρη έμφαση στη μουσικοθεραπεία από επαγγελματίες του χώρου. Στη συνέχεια γίνεται ανάλυση του ρόλου του μουσικοθεραπευτή, των ικανοτήτων που θα πρέπει να έχει τόσο ως μουσικός όσο και ως θεραπευτής, καθώς και της ανάπτυξης των δεξιοτήτων του, ώστε «να λαμβάνει και να κατανοεί τα μηνύματα που του στέλνουν οι ασθενείς του» (σ. 45). Το δεύτερο μέρος κλείνει με επικέντρωση στη χρήση και τη χρησιμότητα της μουσικοθεραπείας στην εκπαίδευση και ακόμη περισσότερο στην ειδική αγωγή σε ομαδικό καθώς και σε ατομικό επίπεδο.

Στο τρίτο μέρος του βιβλίου γίνεται αναδρομή σε διάφορες έρευνες που έχουν γίνει σχετικά με την επίδραση της μουσικής στον εγκέφαλο, στη συμπεριφορά, στη μουσική αντίληψη, στη μνήμη, στη γλώσσα, στα συναισθήματα και στην κίνηση. Είναι πολύ ενδιαφέρον να διαβάσει κανείς τον τρόπο που η μουσική επιδρά στα παραπάνω και θα ήταν ίσως θεμιτό να υπάρχει περισσότερη ανάπτυξη του κάθε κεφαλαίου και πιο εκτενείς πληροφορίες για το πώς χρησιμοποιείται θεραπευτικά η μουσική στα κλινικά πλαίσια που αναφέρονται.

Στο τέταρτο μέρος ο συγγραφέας επικεντρώνεται στην επίδραση της μουσικής σε άτομα με άνοια, νόσο του Πάρκινσον, επιληψία, μαθησιακές δυσκολίες, Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), νοητική αναπηρία, σύνδρομο Tourette, οπτική αναπηρία, εγκεφαλική παράλυση και αφασία Broca. Τα κεφάλαια τείνουν να ακολουθούν παρόμοια δομή αναλύοντας πρώτα την κάθε διαταραχή/πάθηση και κατόπιν αναφέροντας τα πιθανά οφέλη της μουσικής. Το κεφάλαιο για την ΔΑΦ είναι κάπως άνισο συγκριτικά με τα υπόλοιπα καθώς είναι από τα μεγαλύτερα κεφάλαια. Ο συγγραφέας μάλιστα αναφέρει και προσωπικές του εμπειρίες με άτομα με ΔΑΦ στα πλαίσια της πρακτικής του ως φοιτητής ειδικής αγωγής σε ειδικό σχολείο, καθώς και προσωπικές εμπειρίες μιας μουσικού, που έχει διδάξει μουσική σε άτομα με ΔΑΦ. Ενώ γίνεται αναφορά σε κάποιους τρόπους θεραπευτικής χρήσης της μουσικής, θα ήταν ενδιαφέρον να υπάρξει αναφορά και σε άλλους. Άρθρα, όπως αυτά των Eren (2017) και James και συνεργατών (2015), όπου γίνεται αναφορά στις προτιμώμενες μεθόδους από μουσικοθεραπευτές στις Η.Π.Α. αλλά και σε έρευνες μουσικοθεραπείας που έχουν πραγματοποιηθεί και στις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν είναι ορισμένα παραδείγματα όπου περιέχονται εκτενείς αναφορές στη θεραπευτική χρήση της μουσικής για άτομα με ΔΑΦ και θα μπορούσαν να εμπεριέχονται σε αυτό το μέρος του βιβλίου.

Το πέμπτο μέρος αποτελείται από κεφάλαια σχετικά με την επίδραση της μουσικής σε άτομα με χρόνιο πόνο, καρκίνο, εγκαύματα, καρδιακά προβλήματα, αϋπνία, αγχώδη διαταραχή και κατάθλιψη. Θα ήταν ενδεχομένως ενδιαφέρον στο συγκεκριμένο κεφάλαιο να υπάρχει περισσότερος πλουραλισμός σε ότι αφορά τις έρευνες που αναφέρονται στην επίδραση της μουσικής δεδομένης της πληθώρας ερευνών στον χώρο. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να φανούν διαφορετικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται από μουσικοθεραπευτές για την αντιμετώπιση των παραπάνω, καθώς και διαφορετικές μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται από ερευνητές που διερευνούν τα αποτελέσματα της χρήσης της μουσικής. Η Lee (2015) αναφέρει, για παράδειγμα, πως ανέλυσε 14 συστηματικές ανασκοπήσεις άρθρων οι οποίες συμπεριέλαβαν συνολικά 97 έρευνες για τη διαχείριση του πόνου με τη βοήθεια της μουσικής.

Το έκτο και τελευταίο μέρος του βιβλίου αφορά τη μουσική του εσωτεριστή φιλοσόφου Gurdjieff και τη μουσική του μουσικοσυνθέτη Mozart. Το συγκεκριμένο κεφάλαιο αποτέλεσε μια

ιδιαίτερη εισαγωγή για τη φιλοσοφία και τη μουσική του Gurdjieff, στηριζόμενο κυρίως στα γραπτά του Rosenthal. Το κεφάλαιο για το Μότσαρτ αναφέρθηκε περισσότερο σε έρευνες που έχουν γίνει για την επίδραση της μουσικής του, καθώς και για την ποιότητα της μουσικής του.

Ο υπότιτλος του βιβλίου, *Η Θεραπευτική Δράση της Μουσικής στις Αναπτυξιακές Διαταραχές*, παραπέμπει σε αναφορά στις διαφορετικές και πολλαπλές θεραπευτικές χρήσεις της μουσικής με άτομα με αναπτυξιακές διαταραχές. Στο βιβλίο όμως έγινε λόγος για πολλές διαταραχές και παθήσεις ανεξάρτητες των αναπτυξιακών. Η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε θα μπορούσε να είναι κάποιες φορές πιο σύγχρονη και σε μερικές περιπτώσεις, όπως η περίπτωση της διάγνωσης με τη χρήση της μουσικής, θα ήταν χρήσιμο να γίνει αναφορά σε δημοσιεύσεις επαγγελματιών μουσικοθεραπευτών. Το βιβλίο είναι αρκετά σύντομο και γίνεται ενασχόληση με πολλά διαφορετικά θέματα χωρίς να εισχωρεί σε περισσότερο βάθος.

Δεδομένου του εύρους των θεμάτων αποτελεί μια ιδιαίτερη εισαγωγή στα αποτελέσματα που μπορεί να έχει η θεραπευτική χρήση της μουσικής σε διάφορες διαταραχές και παθήσεις. Ο συγγραφέας έχει προσπαθήσει να αναφερθεί σε πολλά θέματα και να κάνει μια ευρεία εισαγωγή για το τι είναι μουσικοθεραπεία καθώς και για το πώς μπορεί να γίνει γενικότερη θεραπευτική χρήση της μουσικής αναφερόμενος σε πολλά βιβλία και έρευνες. Ταυτόχρονα φαίνεται η προσπάθεια του συγγραφέα να δημοσιεύσει στα ελληνικά, γνώση η οποία ενδεχομένως είναι προσβάσιμη μόνο ξενόγλωσσα καθώς η πλειοψηφία των άρθρων στα οποία αναφέρεται είναι δημοσιευμένα στην αγγλική γλώσσα.

Από το βιβλίο φαίνεται το ενδιαφέρον του συγγραφέα για τη μουσική, καθώς και για τη θεραπευτική χρήση της. Ενώ στο συγκεκριμένο βιβλίο δεν προσφέρεται κάποια καινούρια γνώση αναφορικά με τη χρήση της μουσικής με θεραπευτικό τρόπο ή τη μουσικοθεραπεία, φαίνεται η προσπάθεια του συγγραφέα να κατανοήσει την ήδη υπάρχουσα γνώση και να την κάνει πιο προσβάσιμη στο ελληνόφωνο κοινό. Το συγκεκριμένο βιβλίο είναι ενδεχομένως για άτομα που θα ήθελαν να αποκτήσουν μια αρχική γνώση της θεραπευτικής χρήσης της μουσικής, καθώς και της μουσικοθεραπείας παρά από άτομα που θα ήθελαν να ασχοληθούν σε βάθος με τη θεραπευτική χρήση της μουσικής ή επαγγελματικά με τη μουσικοθεραπεία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Baxter, H. T. (2007). *The individualized music therapy assessment profile: IMTAP*. Jessica Kingsley Publishers.
- Eren, B. (2017). Profiles of the most preferred and the most effective music therapy approaches being utilized with children with autism spectrum disorders according to the opinions of music therapists in the U.S. *Journal of Education and Practice*, 8(20), 115-128.
- Jacobsen, S. L., Waldon, E., & Gattino, G. (Eds.). (2018). *Music therapy assessment: theory, research, and application*. Jessica Kingsley Publishers.
- James, R., Sigafos, J., Green, V. A., Lancioni, G. E., O'Reilly, M. F., Lang, R., Davis, T., Carnett, A., Achmadi, D., Gevarter, C., & Marschik, P. B. (2015). Music therapy for individuals with autism spectrum disorder: a systematic review. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 2, 39-54. <https://doi.org/10.1007/s40489-014-0035-4>
- Lee, J. H. (2016). The effects of music on pain: a meta-analysis. *Journal of Music Therapy*, 53(4), 430-477. <https://doi.org/10.1093/jmt/thw012>
- Τάση, Δ. Κ., & Τσούτση, Μ.Α. (2007). *Ειδικές θεραπείες στο χώρο της ψυχικής υγείας*. [Πτυχιακή εργασία, Αλεξάνδρειο Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα]. Ίδρυματικό Καταθετήριο Εύρηκα. <http://195.251.240.227/jspui/handle/123456789/7844>